

Tarttumattomat sairaudet -järjestöverkoston tavoitteet kunta- ja aluevaaleissa 2025

1. Terveyden edistämiseen kannattaa panostaa: Sairauksien ehkäisy ja terveyden edistäminen maksaa itsensä takaisin terveinä ja hyvinvoivina asukkaina sekä pienempinä sote-kustannuksina. Ihmisten terveinä ja toimintakykyisinä pitäminen on oltava kunnan ja hyvinvointialueen ykköstavoite.

2. Jokaisella on oikeus hyvään hoitoon: Hoitoon tai tutkimukseen pääseminen ei saa olla kiinni iästä, asuinpaikasta, varallisuudesta, sosioekonomisesta asemasta tai muusta taustasta. Hoitopolun on oltava yhtenäinen koko maassa hoidon tarpeen toteutumisesta aina sen toteutumiseen ja kuntoutumiseen asti. Yksikään ihminen ei saa jäädä ilman varhaista diagnoosia tai oikea-aikaista hoitoa siksi, että hänellä ei ole varaa terveydenhuollon asiakasmaksuihin tai lääkekustannuksiin.

3. Kumppanuus järjestöjen kanssa kannattaa: Järjestöillä on ratkaisuja ja toimintamalleja, joita kannattaa hyödyntää. Järjestöavustukset onkin syytä nähdä investointina alueen asukkaiden hyvinvointiin, jonka vipuvaikutus on suuri. Sairastuneiden vertaistuki on esimerkki toiminnasta, jota järjestöt tekevät kustannustehokkaasti. Tätä tärkeää tukea kunta tai hyvinvointialue ei pysty tuottamaan.

Terveys ja hyvinvointi investointina ja vetovoimatekijänä

Tarttumattomat sairaudet -järjestöverkoston tavoitteena on terveempi Suomi.

Suuri osa ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavista päätöksistä tehdään lähellä - kunnissa ja hyvinvointialueilla. Verkoston tavoitteena on, että kunnista rakentuu vahvoja terveyttä ja hyvinvoivia luovia hyvinvointikuntia. Hyvinvointi, terveys ja hyvä elämä ovat kunnan vetovoimatekijöitä.

Tarttumattomat -verkosto on kuuden kansanterveysjärjestön eli Aivoliiton, Diabetesliiton, Filhan, Hengityслиiton, Sydänliiton ja Syöpäjärjestöjen muodostama kokonaisuus, jossa Suomalainen Lääkäriseura Duodecim on mukana asiantuntijana.

Kansansairauksien riskitekijöitä ovat muun muassa epäterveellinen ruokavalio, vähäinen liikunta, tupakointi, runsas alkoholinkäyttö sekä lihavuus. Sairauksien riskiä kasvattavat

erityisesti vyötärön seudulle kertynyt rasva ja varhain alkanut lihavuus. Lähes joka toisella naisella (48 %) ja miehellä (44 %) on vyötärölihavuutta.

Ihmisten terveenä pitäminen on arvovalinta

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen vaatii yhteistyötä ja suunnitelmallisuutta. Jokainen päätös on terveyspäätös, tehtiin se sitten kunnassa tai hyvinvointialueella.

Päätöksentekijöiden tulee tunnistaa, että väestön terveys ja hyvinvointi ei ole vain sote-sektorin asia, vaan sairauksien ehkäisyä tai niistä toipumista ja kuntoutumista voidaan tukea monin eri tavoin eri sektoreilla. Sairauksien ehkäisy ja toipumisen tukeminen on myös taloudellisesti järkevää.

Elinympäristön on tuettava terveellisiä valintoja

- Kaavoituksella helpotetaan kävelyä ja pyöräilyä.
- Lähiliikuntapaikoilla madalletaan kynnystä liikkumiseen; huolehditaan, että koulujen, päiväkotien pihat houkuttelevat liikkumaan.
- Lähiluonto tarjoaa terveys- ja hyvinvointivaikutuksia ilmaiseksi.
- Työpaikka-, päiväkotij- ja kouluruokailun tulee noudattaa uusia ravitsemussuosituksia.

Tukea elintapojen muutokseen

- Hyödynnetään järjestöjen toiminnot kuten vertaisryhmät, liikuntakurssit, sopeutumisvalmennus, psykososiaalinen tuki elintapamuutosten tukena.
- Elintapaohjaus, kuten painonhallinnan tuki, liikunta- ja ravitsemusohjaus, nikotiini- ja päihteiden käytön lopettamisen tuki, nivotaan kiinteäksi osaksi kaikkia sote-palveluja.
- Elintapaohjausta saataville matalalla kynnyksellä ja ilmaiseksi. Sote- ja perhekeskuksille velvoite informoida asiakkaita järjestöjen tarjoamasta toiminnasta ja tuesta.
- Hyvinvointia lisäävää vapaaehtoistoimintaa tuettava myöntämällä avustuksia ja tiloja yhdistyksille.
- Nikotiinittomuuteen sitoutuminen ehdoksi urheiluseurojen avustuksille.
- Pitkäaikaissairaiden mahdollisuuksia liikkua tuettava muun muassa myöntämällä erityisliikuntakortteja.

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on lakisääteinen velvoite edistää terveyttä ja hyvinvointia sekä tehdä yhteistyötä toistensa ja järjestöjen kanssa. Tavoitteiden toteutuminen vaatii selkeää suunnitelmallisuutta, sektorit ylittävää yhteistyötä ja palveluohjauksen kehittämistä.

Jokaisella on oikeus hyvään hoitoon

Riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ovat jokaisen kansalaisen perusoikeus. Monilla alueilla jonot terveyskeskuksiin ja erikoissairaanhoidon ovat liian pitkät, mikä aiheuttaa turhaa kärsimystä, voi pahentaa sairauksia ja lisää yksilöiden ja koko yhteiskunnan kustannuksia.

- Laitetaan nopea hoitoon pääsy etusijalle: Käytetään hyvinvointialueilla omaa harkintaa hoitotakuun toteuttamisessa ja asiakasmaksujen perimisessä potilaan parhaaksi.
- Huolehditaan hoidon jatkuvuudesta riittäväillä resursseilla ja pitämällä asiakasmaksut kohtuullisina. Kansansairaudet ovat kroonisia sairauksia, joiden hyvä hoito vaatii säännöllistä seurantaa.
- Taataan hoidon jatkuvuus. Se parantaa hoidon laatua, hoitoon sitoutumista ja hoitotyön mielekkyyttä.
- Varmistetaan että uudistuvat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ovat saavutettavia ja tarkoituksenmukaisia.

Perusterveydenhuoltoon investoimisen tulee olla ensisijaista. Perusterveydenhuollon vahvistaminen oli yksi sote-uudistuksen keskeinen tavoite, mutta hyvinvointialueiden säästöpainneiden takia uhkaa käydä juuri päinvastoin.

Kumppanuus järjestöjen kanssa kannattaa

Järjestöt tukevat sote-toimijoita niiden tavoitteiden saavuttamisessa ja paikkaavat myös palvelujärjestelmän aukkoja. Järjestöt kannattaa nähdä mahdollisuutena investoida hyvinvointiin ja terveyteen, järjestöt tekevät jo ennakoivaa ja ehkäisevää työtä – yhdistetään voimat!

Järjestöillä on vahva ihmisten arjen tuntemus ja kontaktit alueilla, tavoitteet kannattaa luoda yhdessä. Järjestöt ovat myös ketteriä kehittäjiä - yhteistyöllä on mahdollista edistää monialaisesti ihmisten ja elinympäristöjen hyvinvointia.

- Otetaan järjestöjen palvelut, neuvonta ja omahoidon tuki tiiviimmin mukaan tukemaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja hyvinvointialueiden tavoitteiden toteutumista.
- Luodaan vakiintuneet vuorovaikutuksen mallit (järjestöjen, kuntien/alueiden ja muiden toimijoiden kesken) yhteistyön tiivistämiseksi sekä sitouttamiseksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.
- Kuullaan kuntien ja hyvinvointialueiden toimielimissä kansanterveysjärjestöjä ja käydään keskustelua niille tärkeistä asioista.
- Nimetään kansalaistoiminnan yhteistyön kontaktihenkilöt kunnissa, hyvinvointialueilla sekä sote- ja perhekeskuksissa.
- Kehitetään avustusmalleja yhteistyössä: järjestöjen hallinnollista taakkaa on edelleen kevennettävä ja järjestöjen omaa varainhankintaa edistettävä.
- Hyödynnetään kokemustoimijoita palvelujen kehittämisessä ja hyte -työn seurannassa ja arvioinnissa.
- Otetaan vertaistuki kiinteäksi osaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä sairastuneiden tukea.